داده‌نمای فرهنگی

داده‌نمای زیست‌بوم فرهنگی کودک

کتاب، تصویر، بازی، اسباب‌بازی و فضاهای کودکی در ایران به روایت داده

برش آبان ۱۴۰۵

داده‌نمای فرهنگی

عنوان گزارش	داده‌نمای زیست‌بوم فرهنگی کودک ۱۴۰۵
ناشر	مرکز تحلیل داده و سیاست‌پژوهی نمافر
دوره داده	برداشت‌های مهر و آبان ۱۴۰۵ از سکوها و نقشه‌ها، به‌اضافه آمار رسمی تا آخرین سال منتشرشده
جامعه	کتاب، برنامه تلویزیونی، فیلم، سریال، بازی، اپلیکیشن، اسباب‌بازی، پادکست و مکان‌هایی که برای کودکان ایرانی ساخته یا عرضه شده‌اند
تاریخ انتشار	آذر ۱۴۰۵

فهرست

یافته‌ها	یافته‌های کلیدی در یک نگاه	۴
درباره	درباره این داده‌نما	۵
۱۵	کودکان ایران در عدد	۶

یافته‌های کلیدی در یک نگاه

ولادت

ولادت ثبت‌شده در ایران از ۱٫۵ میلیون در ۱۳۹۵ به ۸۹۲ هزار در ۱۴۰۴ رسیده است. ۱۸٫۷ میلیون کودک صفر تا چهارده ساله در ایران زندگی می‌کنند.

کتاب

کتاب کودک در ۱۴۰۲ به ۲۰٫۹۹۸ عنوان رسید و در ۱۴۰۴ به ۱۶٫۷۸۰ عنوان بازگشت. شمارگان هر عنوان در ۱۴۰۴ به ۱٫۲۵۶ نسخه رسیده است.

ترجمه

۴۱ درصد کتاب‌های کودک ۱۴۰۴ ترجمه‌اند. این سهم در کتاب بزرگسال ۲۳ درصد است.

کتابخانه

کودکان ۱۷ درصد عضوها و ۲۵ درصد امانت‌های کتابخانه‌های عمومی‌اند.

تلویزیون

شبکه پویا ۲۰ درصد بازدید تلوبیون را دارد و ۸۲ درصد بازدید کارتون‌های آن به کارتون خارجی می‌رسد.

سینما

فیلم‌های کودک در ۱۴۰۳ ۳٫۵ میلیون بلیت فروختند. بچه زرنگ با ۱٫۹۴ میلیون بلیت پرفروش‌ترین آن‌هاست.

نمایش خانگی

از ۱٫۱۹۲ عنوان کودک فیلیمو ۶۹ عنوان ایرانی است. ۷۸ درصد بازدید دیجی‌تون از آن کارتون دوبله است.

بازی

۵٫۷۴۸ بازی کودک کافه‌بازار ۳۲۰ میلیون نصب دارند و ۸۶ درصد اپ‌های پرنصب کودک تبلیغ نمایش می‌دهند.

شخصیت‌ها

به ازای هر اسباب‌بازی دیجی‌کالا با شخصیت ایرانی، ۲۲۳ اسباب‌بازی با شخصیت خارجی عرضه شده است.

پادکست

۲۷ برنامه کودک کست‌باکس ۲۵ میلیون بار شنیده شده‌اند و دسته کودک این سکو بیشتر برنامه بزرگسال دارد.

مهدکودک

نقشه بلد ۵٫۳۸۸ مهدکودک را نشان می‌دهد و ۳۲ درصد آن‌ها در استان تهران‌اند.

فضای بازی

البرز بیشترین و سیستان و بلوچستان کمترین خانه بازی و شهربازی را به ازای جمعیت کودک دارند.

درباره این داده‌نما

کودکی در ایران امروز میان قفسه کتاب و صفحه تلویزیون، بازی موبایلی و خانه بازی، کلاس کانون و قصه شب می‌گذرد. نسخه نخست این داده‌نما در آبان ۱۴۰۱ همین قلمرو را در پنج بخش، از مکتوبات تا آموزش برخط، به تصویر کشیده بود. نسخه ۱۴۰۵ همان پرسش را با داده تازه و دامنه‌ای گسترده‌تر پی می‌گیرد؛ از برداشت مستقیم سکوهای کتاب، ویدئو، بازی و فروشگاه تا نقشه مکان‌ها و آمار رسمی.

بخش نخست جمعیت کودکان را می‌شمارد و مخرج همه سرانه‌های گزارش را می‌سازد. بخش‌های دوم و سوم به کتاب و کتابخانه می‌پردازند و بخش‌های چهارم تا هفتم تلویزیون، سینما، نمایش خانگی و یوتیوب را از دریچه تماشای کودک می‌نگرند. در ادامه بازی و اپلیکیشن، اسباب‌بازی و شخصیت‌های کارتونی، قصه شنیداری و فضاهای کودکی واکاوی می‌شوند و سرانجام، بخش پایانی کارنامه محتوای کودک را از نگاه ارزیابان والدین می‌خواند.

محصول حاضر، روایتی داده‌محور از کودکی ایرانی در سال ۱۴۰۵ است. محصولی که مطالعه آن به سیاست‌گذاران فرهنگی، ناشران و سازندگان محتوای کودک، سکوها و فروشگاه‌ها و همه پدرها و مادرهای کنجکاو پیشنهاد می‌شود.

۱۸٫۷ میلیون
کودک صفر تا چهارده ساله در ایران ۱۴۰۵

۱۶٬۷۸۰
عنوان کتاب کودک و نوجوان در ۱۴۰۴

۵٬۳۸۸
مهدکودک روی نقشه بلد

۶
نمودار و جدول

منبع‌های داده

کتاب
خانه کتاب، طاقچه، کتابراه، فیدیبو و دیجی‌کالا

تصویر و صدا
تلوبیون، سمفا، فیلیمو، آپارات کودک، دیجی‌تون، یوتیوب، کست‌باکس و شنوتو

بازی و اسباب‌بازی
کافه‌بازار، سامانه رده‌بندی اسرا، چه بازی و دیجی‌کالا

مکان
نقشه بلد، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و کتابخانه‌های عمومی

نگاه والدین
کدومو

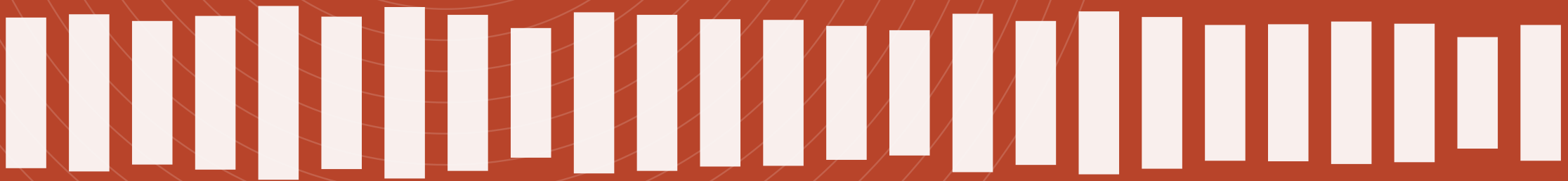
آمار رسمی
مرکز آمار ایران، سازمان ثبت احوال، سازمان بهزیستی و وزارت آموزش و پرورش

۰۱

بخش یکم

کودکان ایران در عدد

هر عدد این گزارش تنها در نسبت با شمار کودکان معنا می‌یابد. این بخش جمعیت کودک، ولادت، مهد، پیش‌دبستانی و دبستان را از آمار رسمی می‌خواند.



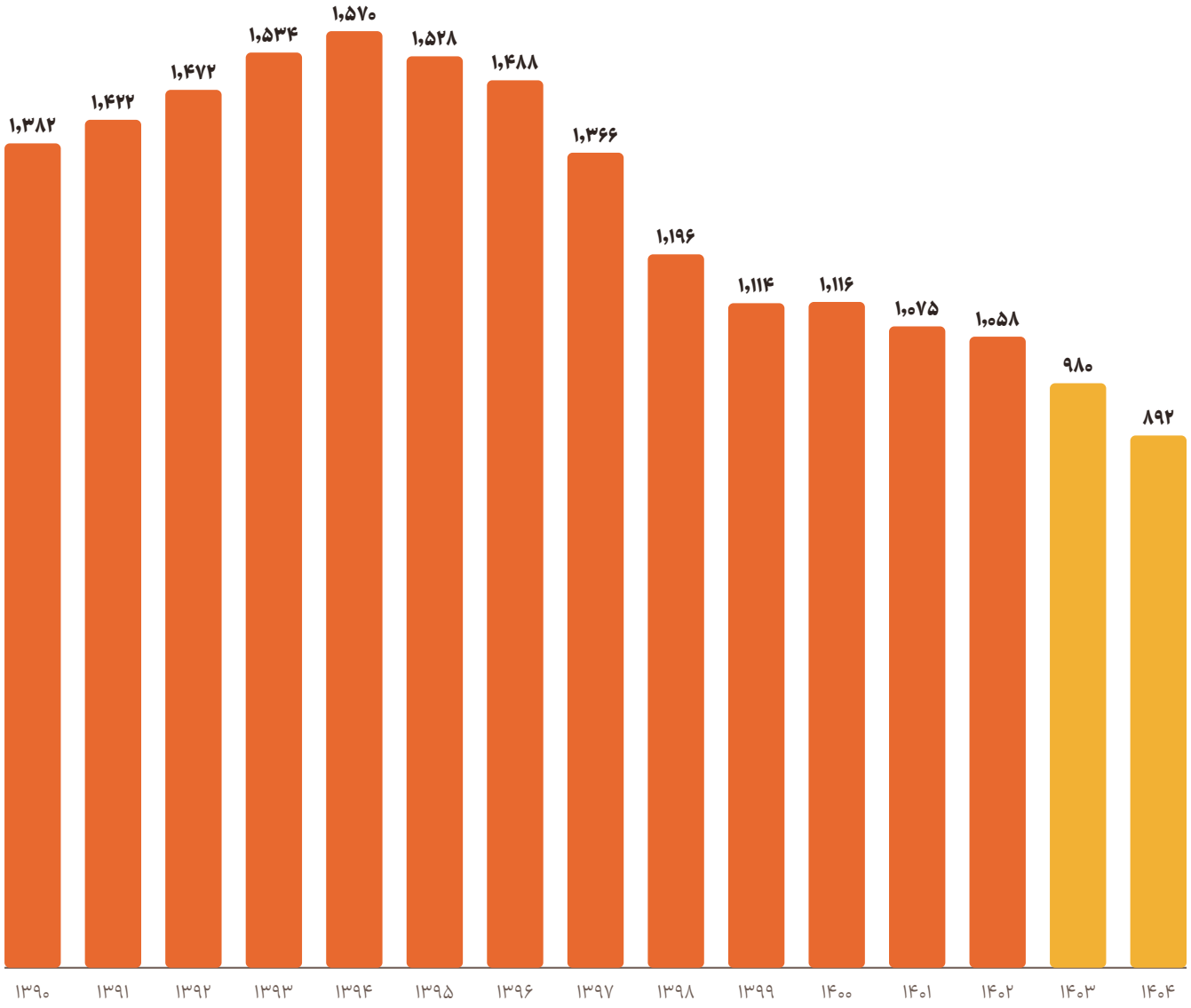
هر میله شمار ولادت ثبت‌شده در ایران در یک ماه است، از فروردین ۱۴۰۳ تا فروردین ۱۴۰۵.

ولادت در ایران از ۱٫۵ میلیون در ۱۳۹۵ به ۸۹۲ هزار در ۱۴۰۴ رسیده است

کودکی ایران هر سال کوچک‌تر می‌شود. شاهدمثال این ادعا آمار ثبت احوال است که برای سال ۱۳۹۵ شمار ۱٫۵۲۷٫۹۳۳ ولادت ثبت کرده و برای ۱۴۰۴ تنها ۸۹۲٫۲۸۰ ولادت؛ کاهشی ۴۲ درصدی در نه سال. شیب این کاهش در دو سال آخر تندتر شده و ولادت ۱۴۰۴ نسبت به سال پیش از خود ۸٫۹ درصد کمتر است.

فروردین ۱۴۰۵، تنها ماه منتشرشده از سال جاری، ۷۱٫۸۲۵ ولادت داشته است. هر سال گروهی کوچک‌تر از سال پیش به سن مهد، دبستان و مخاطب کتاب و کارتون می‌رسد؛ روندی که بازار فرهنگی کودک در سال‌های پیش رو بر آن بنا می‌شود.

نمودار ۱ شمار ولادت ثبت‌شده در ایران، هزار نفر



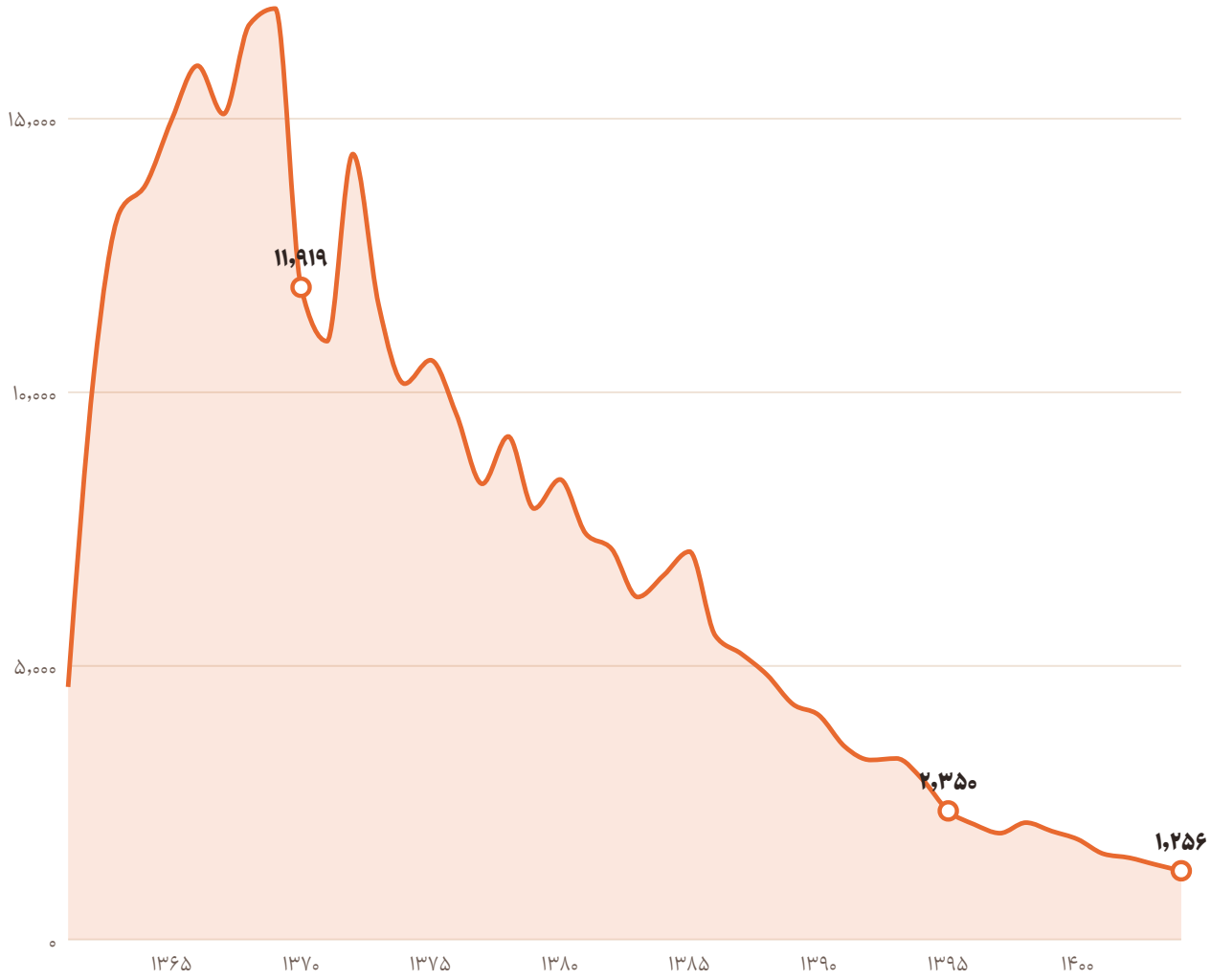
منبع: سازمان ثبت احوال کشور، آمار ولادت به تفکیک استان و سال.

شمارگان هر کتاب کودک از ۱۱,۹۱۹ نسخه در ۱۳۷۰ به ۱,۲۵۶ نسخه در ۱۴۰۴ رسیده است

عنوان‌ها بیشتر شده‌اند اما هر عنوان در نسخه‌های کمتری به دست خواننده می‌رسد. میانگین شمارگان کتاب کودک در ۱۳۷۰ برابر ۱۱,۹۱۹ نسخه بود؛ رقمی که در ۱۳۹۵ به ۲,۳۵۰ نسخه و در ۱۴۰۴ به ۱,۲۵۶ نسخه رسید.

جمع نسخه‌های چاپ‌شده کتاب کودک در ۱۴۰۴ برابر ۲۱٫۱ میلیون نسخه است. شمارگان کتاب بزرگسال در همین سال ۶۵۶ نسخه برای هر عنوان است و کتاب کودک با وجود فرود چنددهه‌ای هنوز در نسخه‌های بیشتری از کتاب بزرگسال چاپ می‌شود.

نمودار ۲ میانگین شمارگان هر عنوان کتاب کودک و نوجوان، نسخه



منبع: خانه کتاب و ادبیات ایران، آمار نشر به تفکیک گروه سنی؛ برداشت نمافر، ۲۲ آبان ۱۴۰۵.

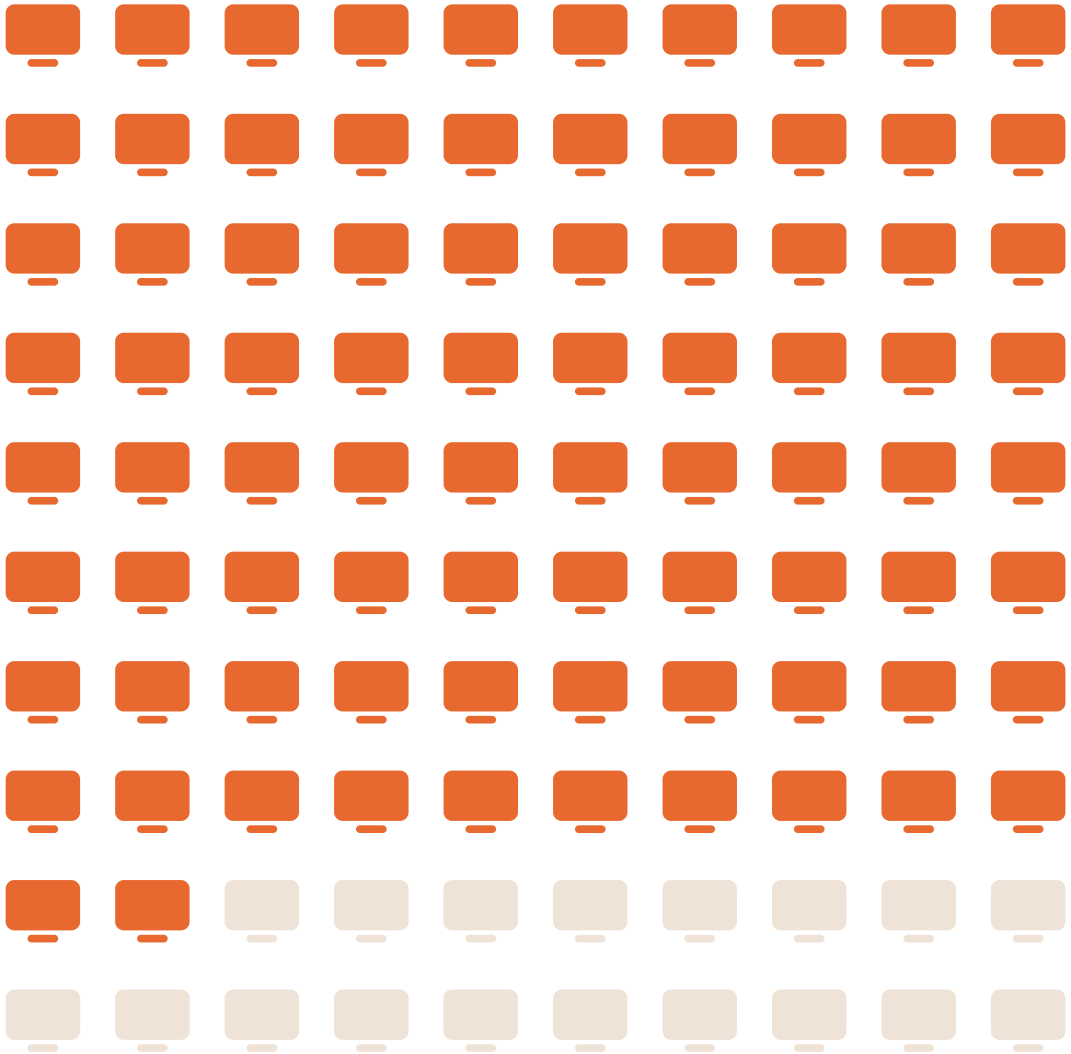
۸۲ درصد بازدید کارتون‌های پویا به کارتون خارجی می‌رسد

کارتون خارجی بیشترین سهم را از تماشای کودکان در پویا دارد. دویست برنامه پربازدید این شبکه ۷۲ درصد بازدید آن را از آن خود کرده‌اند و خاستگاه هر یک از روی عنوان اصلی و منبع‌های خبری برچسب خورده است. ۱۳۶ برنامه کارتون خارجی‌اند و ۷۷۷ میلیون بازدید دارند، در حالی که ۲۷ کارتون ایرانی ۱۶۵ میلیون بازدید گرفته‌اند.

برنامه‌های زنده و عروسکی ایرانی، مانند مل‌مل و پاشو پاشو کوچولو، ۷۴ میلیون بازدید دیگر دارند. خاستگاه ۹ کارتون با ۲۵٫۷ میلیون بازدید روشن نشد؛ اگر همه ایرانی باشند، سهم کارتون خارجی باز هم ۸۰ درصد خواهد بود.

کلیپ‌های شبکه، تیزرها و موسیقی فیلم از این سنجش بیرون مانده‌اند.

نمودار ۳ از هر صد بازدید کارتون‌های پربازدید پویا، سهم کارتون خارجی و ایرانی



بازدید کارتون خارجی
بازدید کارتون ایرانی

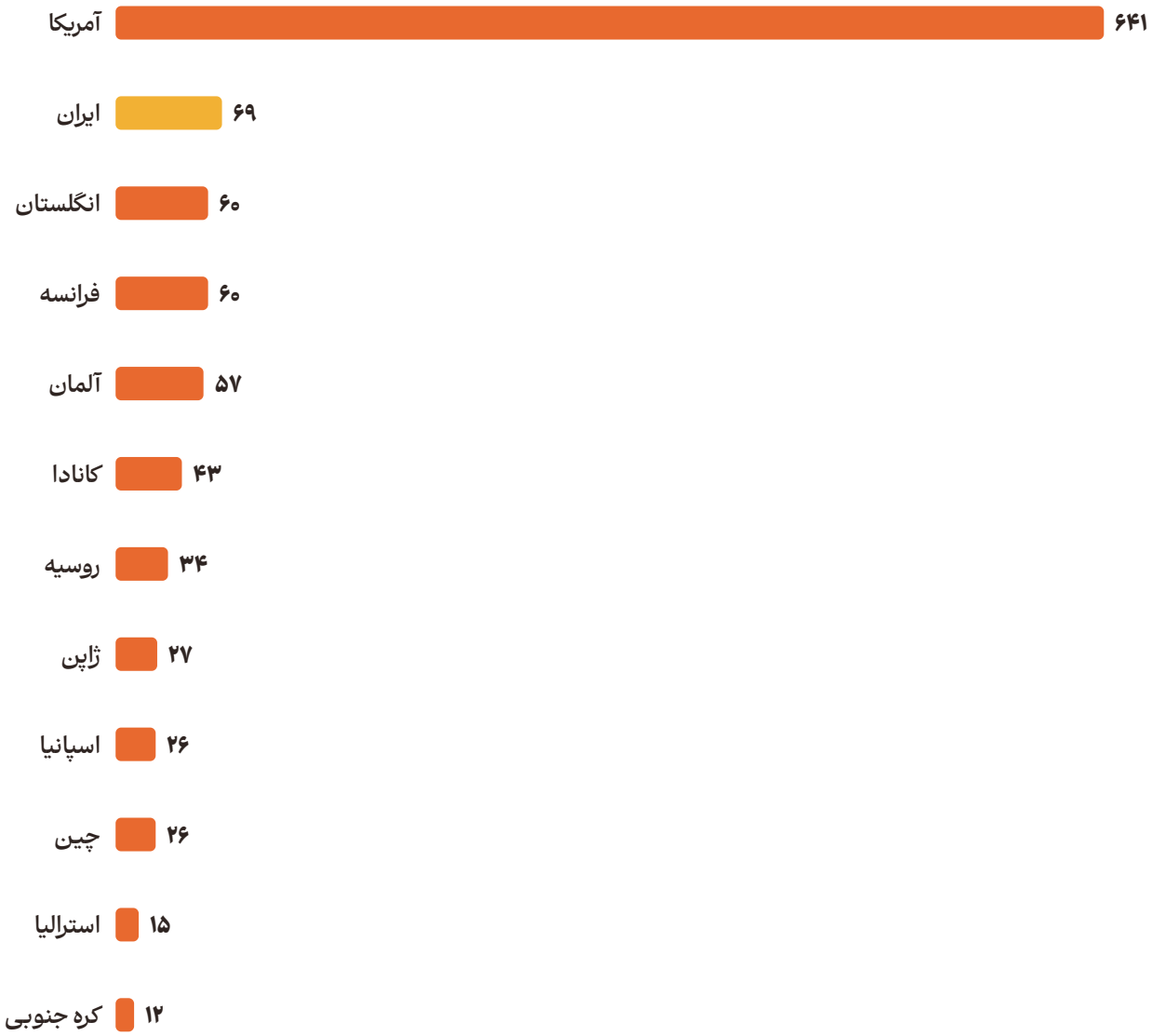
منبع: تلوبیون؛ برداشت نمافر تا ۲۵ آبان ۱۴۰۵. بازدید شمار انباشته از زمان انتشار است. برچسب خاستگاه کار نمافر است.

از ۱٫۱۹۲ عنوان کودک فیلیمو تنها ۶۹ عنوان ایرانی است

فیلیمو برای هر عنوان یک رده سنی ثبت می‌کند. از ۱۴٫۲۲۰ فیلم و سریال این سکو، ۱٫۱۹۲ عنوان برای کودکان زیر دوازده سال رده خورده‌اند و ۱٫۰۹۹ عنوان از آن‌ها انیمیشن است. سهم ایران از این عنوان‌ها ۵٫۸ درصد است، حال آنکه ایران ۱۵ درصد کل فهرست فیلیمو را می‌سازد.

۶۴۱ عنوان کودک آمریکایی‌اند و ۹۲۱ عنوان دوبله فارسی دارند. عنوان‌های کودک ۱۸٫۵ درصد رأی کاربران فیلیمو را گرفته‌اند.

نمودار ۴ عنوان‌های کودک فیلیمو به تفکیک کشور سازنده



منبع: فیلیمو؛ برداشت نمافر، آبان ۱۴۰۵. عنوان کودک یعنی رده سنی صفر تا سه، سه تا شش یا شش تا دوازده سال.

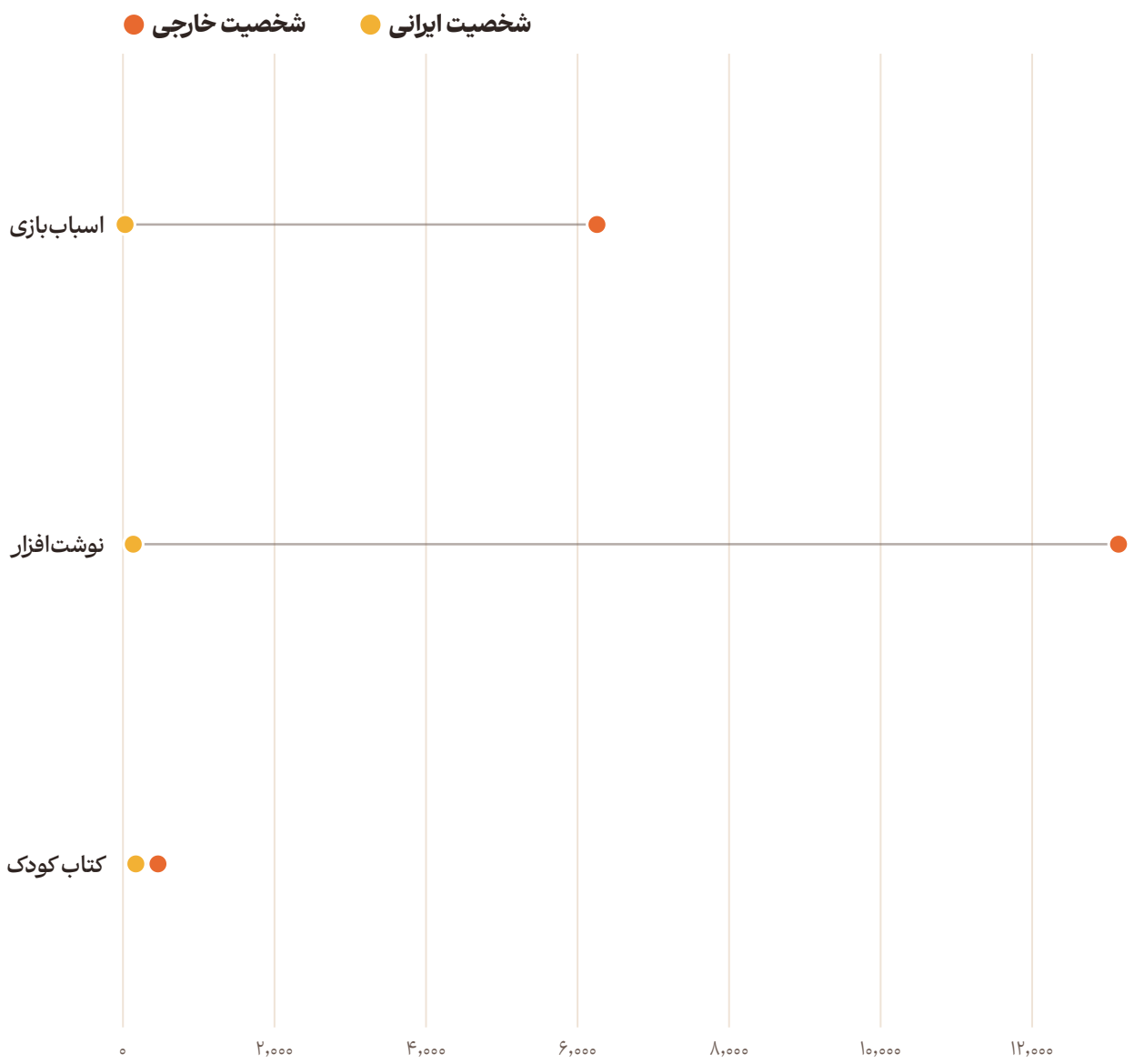
به ازای هر اسباب‌بازی با شخصیت ایرانی، ۲۲۳ اسباب‌بازی با شخصیت خارجی

شخصیت کارتونی پلی است میان صفحه نمایش و قفسه اسباب‌بازی، و این پل در ایران تقریبا یک‌سره خارجی است. نام ۶,۲۸۴ اسباب‌بازی دیجی‌کالا یک شخصیت کارتونی شناخته‌شده را در خود دارد و تنها ۲۸ کالا از آن‌ها شخصیت ایرانی دارند. در نوشت‌افزار ۱۳,۱۴۰ کالا شخصیت خارجی و ۱۳۶ کالا شخصیت ایرانی دارند.

کتاب کودک تنها جایی است که شخصیت ایرانی حضوری دیدنی دارد. ۱۷۰ کتاب کودک دیجی‌کالا با شخصیت ایرانی و ۴۶۲ کتاب با شخصیت خارجی شناخته شدند و بیشتر شخصیت‌های ایرانی این کتاب‌ها از شاهنامه‌اند.

شخصیت از روی نام کالا و با فهرستی از ۶۲ شخصیت ایرانی و خارجی شناخته شده است و کالای بی‌نام شخصیت شمرده نشده است. مجوز صاحب شخصیت در داده نیست.

نمودار ۵ کالاهای دیجی‌کالا با نام شخصیت کارتونی به تفکیک خاستگاه شخصیت



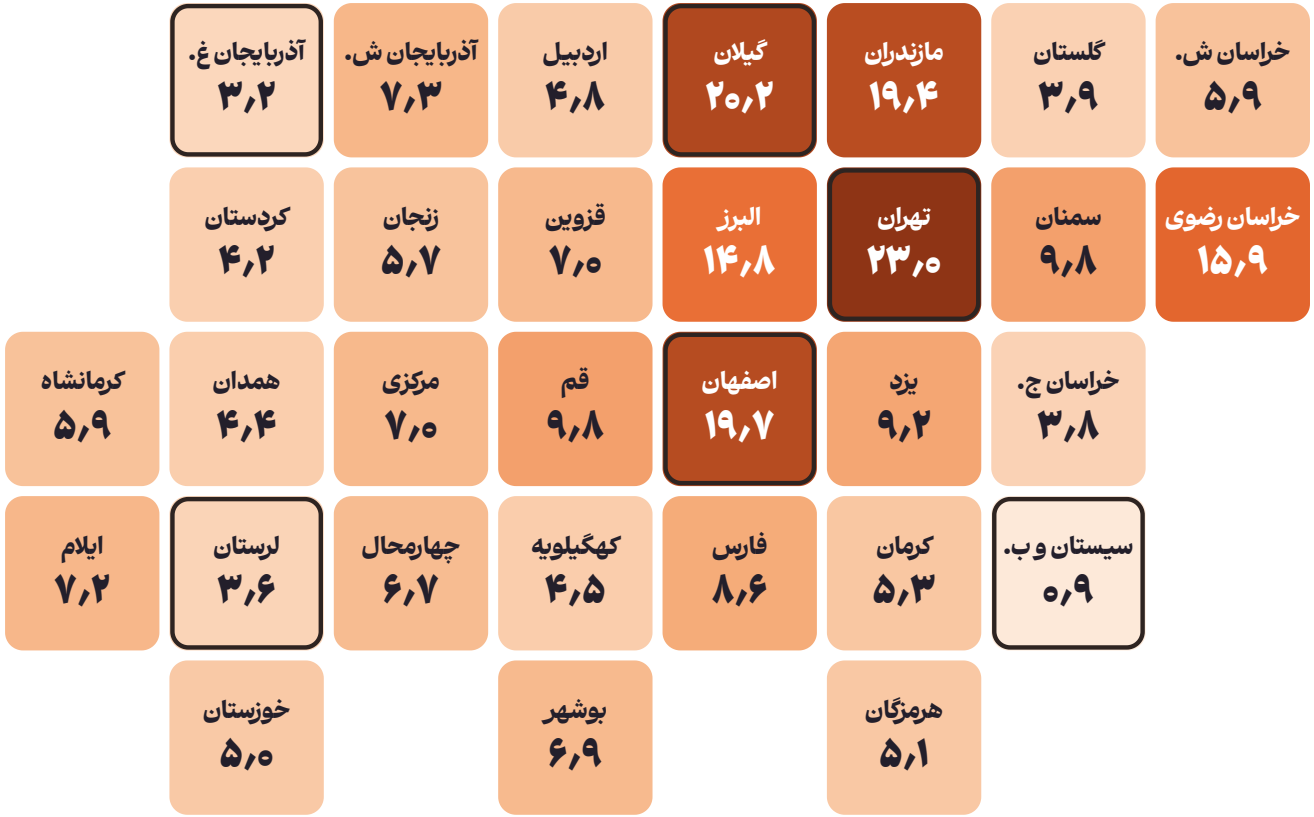
منبع: دیجی‌کالا؛ برداشت نمافر، ۵ تا ۷ آبان ۱۴۰۵؛ فهرست شخصیت‌ها کار نمافر است.

۵٫۳۸۸ مهدکودک بر نقشه بلد، ۳۲ درصد در استان تهران

مهدکودک ایرانی بیش از هر جا در پایتخت پیدا می‌شود. نقشه بلد ۵٫۳۸۸ مکان را در دسته «مهدکودک و پیش‌دبستانی» ثبت کرده است که در ۵۵۰ شهر و شهرک پراکنده‌اند. استان تهران ۱٫۷۵۰ مهد از این شمار را دارد، در حالی که ۱۴ درصد کودکان کشور در این استان زندگی می‌کنند.

به ازای هر ده هزار کودک زیر پنج سال، تهران ۲۳٫۰ مهد دارد و سیستان و بلوچستان ۰٫۹ مهد. بهزیستی در سال ۱۳۹۸ شمار ۱۵٫۵۸۵ مهد را ثبت کرده بود و نقشه بلد بخشی از مهدها را نشان می‌دهد، به‌ویژه آن‌هایی که صاحبانشان در نقشه ثبت کرده‌اند.

نمودار ۶ مهدکودک‌های نقشه بلد به ازای هر ده هزار کودک زیر پنج سال



کادر تیره سه استان بالا و سه استان پایین فهرست را نشان می‌دهد.

منبع: نقشه بلد؛ برداشت نمافر، ۲۵ آبان ۱۴۰۵. جمعیت زیر پنج سال برآورد تعدیل‌شده ۱۴۰۵ است.

دو عدد بلد و بهزیستی هم‌سنجی‌پذیر نیستند. سال و تعریف آن‌ها فرق دارد و از تفاوتشان کاهش یا افزایش مهدها برنمی‌آید.

روش‌شناسی

منبع‌ها و تاریخ برداشت

داده سکوها با خزنده‌های نمافر در مهر و آبان ۱۴۰۵ گرفته شده است. تاریخ هر برداشت زیر نمودار همان صفحه آمده است. آمار رسمی از مرکز آمار ایران، سازمان ثبت احوال، سالنامه آماری کشور و وزارت آموزش و پرورش آمده و سال آن در متن ذکر شده است.

جمعیت کودک

مخرج سرانه‌ها جمعیت صفر تا چهارده ساله هر استان در سال ۱۴۰۵ است. پایه آن پیش‌بینی مرکز آمار است. گروه زیر پنج سال در همه استان‌ها با ضریب ۰٫۹۲۰۵ کوچک شده است؛ نسبت جمع ولادت‌های ثبت‌شده ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ به پیش‌بینی همین گروه. ولادت مستقیم جای جمعیت استان ننشسته، چون مهاجرت پس از تولد را نمی‌بیند.

رأی، بازدید و نصب

رأی شمار امتیازدهنده است و فروش را نشان نمی‌دهد. بازدید و پخش انباشته‌اند و از روز انتشار هر اثر تا روز برداشت شمرده شده‌اند. نصب کافه‌بازار نصب فعال اعلام‌شده این فروشگاه است.

برچسب‌های کار نمافر

خاستگاه برنامه‌های پویا، فهرست فیلم‌های کودک سمفا و فهرست شخصیت‌های کارتونی کار دستی نمافر است. هر برچسب نامطمئن جدا علامت خورده و در شمارش‌ها نامعلوم آمده است.

مکان‌ها

مهدکودک، خانه بازی، شهربازی، کتابخانه و کتاب‌فروشی از نقشه بلد آمده‌اند و تنها مکان‌هایی شمرده شده‌اند که در این نقشه ثبت شده‌اند. نام، نشانی و تلفن هیچ مکانی در این گزارش نیامده است.

کتابخانه‌های عمومی

آمار عضو و امانت از درگاه هر کتابخانه در سامانه سامان گرفته شده است. ردیف جمع کل شبکه از شمارش بیرون رفته تا کتابخانه‌ها دو بار شمرده نشوند.



مرکز تحلیل داده و سیاست‌پژوهی نمافر

namafar.ir